

horien artean zein liburu iruditu zaizkidan interesgarri apuntatu. Ez nituen denak ezagutzen, noski. Baina irakaskuntza-koak, instituzionalak eta horrelakoak kenduz, urte horretako literaturako liburu sortuen artean galbaheketa egin eta sei geratu zaizkit, sei, berriz ere irakurriko nituzkeenak, denborare n iragazkia gainditu dutenak, eta inork urte horretako uztari buruz galdetuz gero gomendatuko nizkiokenak.

Damututa nago beste batzuetan top-zerrendak egin izanaz, bertan agertzen ez direnak haserretu egiten baitira. Hortaz, inork gomendio partikularrik nahiko balu, dei egin diezadala. □

SOZIOLINGUISTIKA

KIKE AMONARRIZ

ARABATIK ETORRI GERA, HAUXE DA GURE HASIERA

Beste gairen bati gustorago helduko nioke baina ezinezkoa zait JAKINen ale honetako txoko soziolinguistikoko hau beste zerbaitekin hastea.

Bada, euskararen inguruan Araban sortu eta luze joko duen historia honetan, nabarmentzea merezi duen gertakizunik:

- Hasiera bateko euskararen aurkako diskurtso «gordin» eta zuzen hura «mozorrotzen» ari da. Euskararen aurka jotzetik, hizkuntz politika jakin baten aurkako jarre retara pasa da hainbat.

- Bilakaera hau nabarmena da, eta gaur egun, jarrera hiperkritikoan ageri diren UA, PP eta PSOEko ordezkari gehienak, beren zuzenketak «legetasunaren» barnean planteatzen dituztela ari dira baieztatzen.

- Ez litzateke harriztekoa izango beraz, alderdi hauetatik kanpora euskararen hizkuntz normalizazio prozesuaren aur-

ka eragin dezaketen «presio-taldeak» martxan jartzea. Sortuko ote diren, nolakoak izan daitezkeen eta zertan arituko diren neurri handi batean Arabako sektore euskaltzaleen eragin sozialaren baitan egongo da.

- Bestalde, bada ni zuzenki ukitu nauen gai bat eta azaldu nahi nukeena: euskaltzaleak, azientifiko, alderdikoi eta ez-fidagarritzat jo gaituzte. Arabako azterketa soziolinguistikoa egin behar zela eta, Batzar Nagusietan, aipatu hiru alderdien erabakiz, Euskaltzaindiaren aholkurik ez da onartu, EUSTAT-ek orain arte jasotako datuak ez dira aintzat hartu nahi izan, bi enpresa pribatu kontratatuko zirela agindu eta SIADECO alde batera utzi dute. UAKo bozeramaile batek, kalitatea eta fidagarritasuna lortzeko kanpora atera behar zela defendatu zuen (une honetan penintsulan hizkuntza minorizatuen aurkako diskurtsorik erradikalena eta fanatikoena egiten duen pertsonaz ari zen) eta azkenik, EUSTAT, PSE-EEren eskuetara iritsi eta gero onartu dute.

- Guzti honek, pentsakera honen atzean, kontzienteki edo subkontzienteki dagoen kutsu «klasista/arrazista» adierazten digu: euskaldunak, euskaldunak garelako, ez gara profesional onak. «Queremos médicos y no bertsolaris» famatu haren oinarri bera dute baieztapen horiek.

- Aspaldian ez bezalako erantzun azkar eta puntuala ezagutu du egoera honek. Erantzun anitza bestalde, alderdien eta erakundeen erantzunez gain, 4 ekimen herritar desberdin gutxienez plazaratu baitira. Ekimen horiek herritar gehienek sentimendu euskaltzalearekin bat egitea lortzen badute, frenatu ahal izango da, euskararen aurkako eraso dialektiko hau.

- Azkenik esan, aspaldiko partez, euskal politikagintzan ikusten ez zen banaketa ikusteko parada izan dugula afera hau dela medio: abertzaleak batetik eta ez-abertzaleak bestetik (eta bestelakorik entzun bada ere, kasu honetan, zoritxarrez, banaketa hau bat etorri da euskararen aldeko/aurkako banaketarekin).

Auzi hau ez da, ordea, epe laburrean gaudituko, faktore linguistikoez gain, bestelako aldagai batzuk ere nahasten direlako.

Euskaltzaleoi dagokigunez, ez da nahikoa kexatu eta arazoa maila politiko hutsean planteatzea. Arazoaren alde politiko izugarri garrantzitsua izan arren (lurraldetasuna, nazio-izaera, historia,... jarri nahi dira auzian kolpe batez), ezin daitekeelako arazoak duen oinarri sozio-kulturala ahaztu. Gogoan izan behar da, esate baterako, Araban gazte-multzo handi batek, egunean zehar ez duela batere harremanik edo ukipenik euskararekin, ikastetxetik kanpora (eta Euskal Herrian gero eta gehiago dira, euskararen aurrean jarrera indiferente edo aurka-koetan kokatzen diren gazteak, batez ere A ereduan ibilitakoak); maiz ez dugu jakin, aurrera eramandako hainbat egitasmotan aurre-informazio eta motibazio-lana behar bezala garatzen;...

Testuinguru honetan, populismo merkeak ateak zabalik aurkitu ditu, euskararen aurkako bere diskurtsua gizarteratzeko.

Arabako gertakizun hauek, kontzientziak esnatzeko, nahiak astintzeko, eta egindako okerrak zuzentzeko balio behariko ligukete. Arabako gizartearen gehiengoa euskararen alde dago eta horrela frogatu du historian zehar, euskararen aldeko inizatibetan, hamaika inkestari emandako erantzunetan, etab.

Euskararen alde dagoen gehiengo hori aktibatzen asmatu beharra dago eta gaur egun jarrera indiferenteetan edo aurka-koetan dauden gizarte-atalak gure hizkuntzaren aldeko jarretara ekartzea lortu.

Aurreak erakusten du atzea nola dantzatu. Har dezagun bada denok exenplu Araba berriak sor ez dakizkigun gutxien espero dugun lekuetan.□

NAFARROA, ARRAGOA

Nafarroa aldetik datozkigun berriak ere ez dira biziki onak.

NUPen ikasleek eskubide zuten ikasketak, ofizialak diren bi hizkuntzetan egiteko (ez zen betetzen baina eskubidea behin-

tzat bazuten). Gobernuak Unibertsitateari ezarri dizkion aldaketan arabera, eskubide hori murriztu egiten da «legeak bi hizkuntza ofizialen irakaskuntzari buruz ezartzen duenaren arabera».

Euskalduntze-alfabetatzerako diru-laguntzak ere murriztu egin ditu nafar gobernuak.

Eta guzti hori gutxi balitz, Euskalerrria Irratiaren inguruko ebazpena (!!??) ezagutzeko aukera izan dugu.

Hizkuntz gaiez gain, umorearen alorra ere lantzen dudanez, bi afizioak bateratzeko parada eskaini dit Nafarroako Auzitegi Goreneko Arduralaritza-Auzipideko Magistratu jaunek izenpetutako ebatziak. Perla, perlaren atzetik:

- «... se trata de atender al interés cultural general, y éste no se circunscribe ni a la sola plaza del pueblo o su torre campanario...»

- «.. de ahí que una programación sólo en euskera pudiera considerarse perjudicial para el desarrollo cultural general...»

- «...ningún vasco-parlante de origen en la ciudad (Iruñea) ...»

- «.. el pretendido de la entidad actora (...) es discriminatorio para la mayoría de los ciudadanos...»

Horrelakoak botatzeko ezjakintasuna eta ausardia duenak, hobe du epaitegi batean baino, ETB 2-ko umore-programaren batean ihardutea. Nahikoa barre eginaraziko liguke, baina kalterik egin gabe. Tira, agian leku egokiagoa litzateke Tele 5-ko «Veredicto» programa. □

PARISTIK DATORREN ARTISTA BAT NAIZ NI

Ez dirudi Bayrouk, Gobernua konbentzitzea lortu duenik, eta bestelakorik agindu bazitzaigun ere, Frantziak azkenean ez du Hizkuntza Gutxituen Ituna sinatu.

Toubon, eta berak ordezkatzan duen guztia errotuegiak daude oraindik hexagonoan. □

BADUGU ZEINEK AGINDU

Badugu gobernu berria. Eta zantzu guztien arabera aurrekoa baino euskaltzaleagoa.

Euskalgintzan mugitzen ari diren sektoreetan, epe berri baten itxaropena sortu da.

Badakigu, gobernukide berriek muga estuak aurkituko dituztela beren lanetan:

- aurkako sektoreen markajea (izendapenak jakin bezain laister, sortu ziren aurkako iritziak prentsa ez-abertzalean)
- aurreko legealditik datozen konpromisuak eta ezein mugimendutarako marjina estua eskaintzen dutenak (eskola-legea eta itunak, Guggenheim, ...)

Hala ere, gaur egun euskalgintzak bizi duen eraldaketak, gobernu osoaren inplikazio sakonago eta zabalagoa erakarri beharko lituzke hizkuntz politikan (Osasun eta Barne sailetan batez ere) eta eragile sozialen eta instituzionalen ahalmenak optimizatzea. Geroak erranen. □

HEMEN GAUDE EUSKARAREN ALDE

Mugimendu ugari somatu da azken hilabeteotan euskararen aldeko mugimendu sozialean: Euskara Elkarteen arteko lehen bilera formala egin zen urtarrilean, Elkargo moduko zerbait sortzeko egokitasuna aho batez onartu zelarik; Euskal Herrian Euskarazek urteroko biltzarrea ospatu zuen Arbonan, orain arteko ihardunaren balantzea eginez eta bere iharduera-esparrua eta lan-ardatzak berrituz eta birdefinituz, arestian aipatu bezala Araban talde berriak sortu dira...

Euskararen aldeko mugimendu soziala indartzen eta suspertzen ari da. Bestalde, inoiz baino anitzagoa dela esan daiteke.

Bilakaera, aldaketa eta aniztasun hauek, panorama konplexuagoa bihurtu dute. Gure historia hurbilean, euskararen aldeko mugimendu sozialek maiz jasan behar izan dute HBren inguruko taldeak izanaren salaketa (sateliteak, desestabiliza-

tzaileak, fanatikoak...). AEKk, Egunkariak, EHEk,... eta beste hainbatek entzun behar izan dituzte horrelakoak edo antzekoak.

Hilabete hauetan berriz, nik gogoan dudala, inoiz egin dizkion kritikarik sendoenak eta gogorrenak egin dizkio HBk euskararen aldeko herri-mugimenduari: desideologizazioa, zuri-keria, menpekotasuna...

Egoeraren aldaketaren adierazle, datozkigun eztabaida garrantzitsuen aurrekin.□